

KURULUŐUNUN 50. YILDÖNÖMÜNDE
(BELGELERLE)
TÖRKİYE
ÖĞRETMENLER SENDİKASI
TARİHİ - I
(1965-1971)

YILDIRIM KOĐ

2015

KUZGUN
KİTAP

Kuzgun Kitap: 139
Akademik

Yazar: Yıldırım Koç
Düzelti : Ragıp Ergün
Kapak Tasarım : Erdem Özyurt

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni alınmaksızın hiçbir şekilde kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Birinci Basım : Temmuz 2015
ISBN : 978-605-9184-13-7
Yayınevi Sertifika No : 26787
Matbaa Sertifika No : 14721

Kuzgun Kitap
bilgi@kuzgunkitap.com.tr / www.kuzgunkitap.com.tr
İhsaniye Mahallesi Mezarlık Sok No: 57/B Nilüfer 16130 Bursa
Telefon : 0 850 840 84 49
facebook : facebook.com/kuzgunkitap1
twitter : twitter.com/KuzgunKitap1

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	9
I. TÖS'Ü TÖS YAPAN KOŞULLAR	17
DİSK ve TÖS	17
Köy Enstitüleri ve TÖS	19
27 Mayıs ve TÖS	23
TÖS Hedefi	25
Hareketli Bir Dünya	26
Soğuk Savaş ve Türkiye	28
Türkiye'deki Gelişmeler	32
TÖS'ün Önemi	37
II. 624 SAYILI DEVLET GÖREVLİLERİ SENDİKALARI KANUNU	45
III. 1965 ÖNCESİNDE ÖĞRETMEN ÖRGÜTLENMELERİ: TÖS'ÜN DEVRALDIĞI MİRAS	49
Öğretmenlerin İlk Örgütlenmeleri	49
TÖS'ün Devraldığı Miras	51
27 Mayıs ve TÖDMF	53
TÖDMF'de Yönetim Değişikliği	55
Büyük Eğitim Mitingi (1963)	57
TÖDMF'de Arayışlar	59
TÖDMF ve Sendikalaşma	61
Köy Öğretmenleri Ayrı Örgütleniyor	65
Türkiye Muallimler Birliği	67

EK 1: TÖS Yardımlar Yönetmeliği	120
EK 2: Devrimci Eğitim Şûrası Bildirisi	122
VII. TÖS'ÜN POLİTİKALARI	127
Öğretmenin görevleri	127
Atatürkçülük	138
Ulusal Kurtuluş Savaşı'na Sahip Çıkış	144
Sömürgecilğe ve Emperyalizme Karşı Tavrı ve Bağımsızlık Vurgusu	146
Yabancı Üslere Karşı Tavrı	156
Barış Gönüllüleri	157
Amerikan Süttozu ve Peyniri	159
Ulusal Bütünlük-“Kürt Sorunu”	161
Milliyetçilik	163
Doğum Kontrolü	166
Yabancı Dilde Eğitim	167
Yabancı Devletten Para Almaya Karşı Tavrı	168
Emperyalist Ülkelerin İşçi Sınıflarının Tutumu ve Uluslararası İlişkiler	169
“Milli Eğitim” Talebi	170
TÖS ve 27 Mayıs	173
Devrimci Mücadele	176
Gençlik	191
İrtica ile Mücadele	202
Faşizmle Mücadele	215

IV. TÖS'ÜN KURULUŞU	69
V. TÖS'ÜN ÖRGÜT YAPISI VE GENEL KURULLARI	75
TÖS'ün İlk Yöneticileri	75
TÖS'ün Amacı ve Yapacağı İşler	75
TÖS'e Üyelik ve Üyelikten Çıkarılma	80
Genel Kurul ve Yetkileri	81
Genel Başkanın Seçimi	82
Yönetim ve Yürütme Kurulları	83
1. Olağan Genel Kurul ve Fakir Baykurt'un Genel Başkanlıktan İstifası	84
1. Olağanüstü Genel Kurul	86
2. Olağan Genel Kurul	91
VI. TÖS'ÜN ÇALIŞMALARI	97
TÖS'ün Örgütlenmesi	97
Sendikacının Yaşam Tarzı	101
TÖS'ün Talepleri	102
Maaş Zamları ve Halka Yük Olma Kaygısı	105
TÖS Üyelerine Yardım	106
TÖS'ün Gelir ve Giderleri	108
Öğretmen Lokalleri	110
TÖS'ün Yayınları	114
Devrimci Eğitim Şûrası	115
TÖS'ün Diğer Çalışmaları	117

VIII. TÖS'ÜN EYLEMLERİ	221
1960'larda İşçi ve Memur Eylemleri	221
Köylü Eylemleri	226
TÖS ve Grev Hakkı	227
Büyük Eğitim Yürüyüşü	229
Büyük Öğretmen Boykotu	233
Diğer Eylemler	263

SUNUŞ

Türkiye işçi sınıfının yüzyılı epeyce aşkın tarihinde yalnızca 6 yıl ömrü olan bir sendikanın tarihini yazmaya değer mi?

Yaşı 60'ların ortalarına gelmiş bir kişinin yazmayı düşündüğü bunca başka kitap ve yapması gereken bir sürü günlük iş varken, ömrünün geride kalan sınırlı zamanının epeyce bir bölümünü bu örgütün incelenmesi için harcamasına değer mi?

Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) için ikisinin de değdiğini düşünüyorum.

Türkiye işçi sınıfı tarihinde, 72 bin üyeye sahipken bu kadar kısa bir süre içinde bu ülkenin toplumsal ve siyasal tarihini böylesine etkileyen başka bir sendikal örgüt veya işçi sınıfı örgütü yoktur. TÖS'ün faaliyet gösterdiği dönemde 658 devlet personeli sendikası, 6 federasyon ve 3 konfederasyon vardı. Bugün bunların hemen hemen hiçbirinin adı bile hatırlanmıyor. Günümüzde daha fazla üyeye sahip sendikalar var. Büyük olasılıkla, bunların hiçbirinin adı 50 yıl sonra hatırlanmayacak. Ama TÖS hatırlanıyor, biliniyor; çünkü köylere kadar uzanan üyeleriyle toplumsal ve siyasal gelişmelere etkili bir biçimde müdahale etti, Türkiye'yi birçok açıdan sarsan kararlı bir mücadele sürdürdü.

Geçmişte ve günümüzde başka hangi örgütün yöneticileri, 72 bin üyeye rağmen altlarına bir araba bile almamışlar, gezilerini sıradan otobüslerle yapmışlar, sendika olanaklarını kişisel çıkarları için kullanmamışlar, görevleri nedeniyle (çok özel istisnalar dışında) maaş almamışlardır?

Hangi sendika, eylemler veya mücadelesi nedeniyle görevden uzaklaştırılan üyelerinin aylıklarını tam olarak ödeyebilmiştir?

Türkiye'de hangi sendika, TÖS ve üyeleri kadar yaygın saldırılara maruz kalmış, hangi sendikanın üyeleri oradan oraya sürülmüş, dövülmüş, katranlanmış, kulağı koparılmış, gericilerin kışkırtmasıyla harekete geçen halk tarafından linç edilmek istenmiş (ve yine de "aldatılmış halka hizmet" etmeye çalışmış) ve tüm bunlara rağmen

men çalışmalarını sürdürmüştür; “mutsuz halkın mutlu öğretmeni olmayız” demiştir; öğretmen maaşlarına yapılacak zam taleplerinde halkın genel çıkarlarını ön planda tutmuştur?

Bir fabrikanın işçileri bir aradadır; birbirlerinden güç alarak, yapabildiklerini yaparlar. TÖS’ün üyeleri onbinlerce köye, ilçeye, ile yayılmıştı ve her birinin karşısında tüm gerici güçler birlik halindeydi. Günümüzün hangi sendikasının üyeleri, dağ başında tek başına inandığı dava için gecesini gündüzüne katan bir öğretmenin sıkıntılarını yaşamış ve bunlara rağmen mücadelesine devam etmiştir?

Türkiye’de hangi sendikanın üyeleri yaptıkları işi TÖS üyeleri gibi ciddiye almışlar, mesleklerini kimlikleri bilmişler, halka hizmet etmek ve halkı eğitmek için gece gündüz çalışmışlardır?

TÖS, küçük bir sendika olan İLKSEN’le birlikte, 15-18 Aralık 1969 tarihlerinde Büyük Öğretmen Boykotu’nu gerçekleştirdi. Bu tarihte TÖS’ün üye sayısı yaklaşık 70 binken, İLKSEN’inki çok azdı. Eyleme 109 bin öğretmen katıldı. Türkiye işçi sınıfı tarihinde hangi sendika, hükümetin tüm engelleme çabalarına karşın, kendi üye sayısının yüzde 50 fazlasıyla kanundışı bir genel grev veya genel direniş gerçekleştirebilir?

Türkiye’de hangi sendika, Türkiye’de halkın büyük bölümünün Amerikan hayranı olduğu koşullarda ABD emperyalizmine karşı bayrak açıp istihbaratçı barış gönüllüleri, süttozu, Amerikalı danışmanlar, vb. aleyhinde yaygın ve etkili kampanyalar yürüttü?

Hangi sendikacılar, TÖS’ün 1974 yılında yaptığını yapabilir? TÖS, sıkıyönetim komutanlığı askeri mahkemesi kararıyla kapatılmış ve yöneticileri uzun yıllar hapis cezasına çarptırılmıştı. 1974 yılında af çıktı. TÖS yöneticilerine bu aftan yararlanma olanağı tanındı; böylece hapis cezalarından kurtulacaklardı. TÖS davasında yargılananlar kendilerine sunulan af önerisini reddettiler; TÖS’ün, tarihimize suçlu gibi bir mahkeme kararıyla kapatılmış olarak geçmesine izin vermediler. Dava Askeri Yargıtay’a gitti ve TÖS ile yöneticileri beraat etti. Türkiye’de hangi sendikacı, Fakir Baykurt ve

arkadaşlarının yaptığı gibi, örgütünün adını temize çıkartmak için daha yıllarca hapiste yatmayı göze alabilir?

TÖS, geçmişin mağrur, kendisini halkın üstünde gören, halka tepeden bakan ayrıcalıklı memuru yerine, sorunlarını halkın sorunlarının parçası olarak gören ve halkla bütünleşmiş bir öğretmen kitlesi yaratmaya çalışıyordu. Bu konu şu biçimde vurgulanıyordu: “Şubelerimizin göğsümüzü kabartan başka bir tutumları da, halkımızla sürekli bir ilişki düzeni kurmaya yönelmiş olmalarıdır. Bu nokta çok önemlidir. Çünkü Sendikamızın en önemli özelliklerinden birisi de halk dostu olmasıdır.”¹

Bütün bunlar için, daha başka birçok özellik için, TÖS’ü incelemeye, TÖS hakkında bir kitap yazmaya değer.

Bütün bunlar için, TÖS’ü kuran ve yaşatanların mümkün olduğunca çoğunun unutulmaması için çaba göstermeye değer.

¹ TÖS, Türkiye Öğretmenler Sendikası Birinci Olağanüstü Genel Kurulu (22-24 Ağustos 1967), Yürütme ve Yönetim Kurulları Çalışma Raporu, Ankara, 1967, s.34.